

**KOMENDA GŁÓWNA
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
BIURO SZKOLENIA**

**PROGRAM SZKOLENIA
Z RATOWNICTWA TECHNICZNEGO
REALIZOWANEGO PRZEZ KSRG
W ZAKRESIE PODSTAWOWYM**

Warszawa 2016

Opracowanie merytoryczne:

- st. kpt. mgr Jacek Gawroński – SA PSP w Poznaniu

Konsultacje merytoryczne:

- mł. bryg. mgr inż. Krzysztof Chorobik – SA PSP w Krakowie
- Szkoły i Komendy Wojewódzkie Państwowej Straży Pożarnej

Konsultacje metodyczne:

- Magdalena Stajszczak – KG PSP

Spis treści

	strona
I. Założenia dydaktyczno-wychowawcze	4
1. Cel szkolenia	4
2. Sylwetka absolwenta	4
3. Warunki przyjęcia na szkolenie	4
II. Realizacja procesu dydaktycznego	5
1. Organizacja szkolenia	5
2. Zalecenia i wskazówki metodyczne	5
3. Plan nauczania	7
III. Treści kształcenia	8
1. Podstawowe działania ratownicze	8
2. Bezpieczeństwo działań	9
3. Budowa pojazdów	10
4. Sprzęt wykorzystywany w działaniach w transporcie drogowym i szynowym	11
5. Działania ratownicze	12
IV. Literatura	13
Załączniki	14

Warszawa, dnia 16 grudnia 2016 r.

ZATWIERDZAM

KOMENDANT GŁÓWNY
PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

Susm

.....
nadbryg. Leszek STYSKI

I. ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

1. Cel szkolenia

Celem szkolenia jest przygotowanie ratownika do prowadzenia działań z ratownictwa technicznego drogowego i szynowego w zakresie podstawowym, określonym „Zasadami organizacji ratownictwa technicznego w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym”.

2. Sylwetka absolwenta

Po ukończeniu szkolenia słuchacz powinien:

a) w sferze poznawczej:

- omawiać organizację ratownictwa technicznego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym;
- omawiać zagrożenia związane z działaniami z zakresu ratownictwa technicznego;
- omawiać budowę pojazdów osobowych, ciężarowych, autobusów i pojazdów szynowych;
- wymieniać i omawiać sprzęt stosowany w działaniach;
- omawiać taktykę prowadzenia działań;
- omawiać metody i techniki uwalniania osób uwięzionych w pojazdach;

b) w sferze praktycznej, umieć:

- zabezpieczać i oznakowywać teren prowadzenia działań;
- przygotowywać sprzęt wykorzystywany w działaniach;
- pracować sprzętem wykorzystywanym w działaniach;
- wykonywać stabilizację pojazdów;
- dobierać metodę i technikę uwalniania poszkodowanych;
- wykonywać dostęp do uwięzionych poszkodowanych;
- ewakuować uwięzionych poszkodowanych;

c) w sferze motywacyjnej, mieć ukształtowane postawy:

- odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje, innych ratowników i poszkodowanych,
- odpowiedzialności za stan techniczny sprzętu.

3. Warunki przyjęcia na szkolenie

Warunkiem przyjęcia na szkolenie jest skierowanie, którego wzór określa załącznik nr 1, potwierdzające określone w skierowaniu wymagania.

II. REALIZACJA PROCESU DYDAKTYCZNEGO

1. Organizacja szkolenia

- a. Szkolenie organizowane jest w szkołach Państwowej Straży Pożarnej i w ośrodkach szkolenia w komendach wojewódzkich Państwowej Straży Pożarnej.
- b. Zajęcia na szkoleniu mogą prowadzić instruktorzy i wykładowcy, którzy ukończyli w ramach działalności wspomagającej nadzoru dydaktycznego warsztaty przygotowujące do realizacji przedmiotowego szkolenia.
- c. Podstawą organizacji procesu dydaktycznego jest plan nauczania. Podstawową formą nauczania jest lekcja, której odpowiada jedna godzina dydaktyczna trwająca 45 minut. Dopuszcza się łączenie dwóch jednostek lekcyjnych.
- d. Na realizację programu przewidziano **40 godzin dydaktycznych**, w tym:
 - zajęcia teoretyczne – 10 godzin dydaktycznych,
 - zajęcia praktyczne – 24 godziny dydaktyczne,
 - ćwiczenie końcowe – 6 godzin dydaktycznych.
- e. Warunkiem ukończenia szkolenia jest zaliczenie wszystkich elementów szkolenia określonych praktycznymi celami szczegółowymi oraz udział w ćwiczeniu końcowym będącym formą zaliczenia szkolenia.
- f. Ćwiczenie końcowe ma polegać na przeprowadzeniu symulowanej akcji związanej z działaniami z zakresu ratownictwa technicznego na poziomie podstawowym. Scenariusz ćwiczenia może zawierać wszystkie przećwiczone wcześniej elementy związane z działaniami ratowniczymi. Ćwiczenie rozpoczyna się od przyjęcia zgłoszenia i zadysponowania na miejsce zdarzenia. Na miejscu należy wykonać czynności ratownicze związane z uwolnieniem osoby lub osób przebywających w pojeździe. Ćwiczenie ma sprawdzić nabyte umiejętności z zakresu wykonania technik ratowniczych przy użyciu sprzętu przewidzianego do prowadzenia działań ratowniczych w zakresie podstawowym.
- g. Słuchacz, który spełnił wymogi określone w punkcie e. otrzymuje zaświadczenie o ukończeniu szkolenia, zgodne ze wzorem zawartym w załączniku nr 2.

2. Zalecenia i wskazówki metodyczne

- a. Zajęcia praktyczne należy przeprowadzać z grupą słuchaczy liczącą do 8 osób przypadających na jednego prowadzącego.
- b. Do realizacji zajęć praktycznych niezbędny jest sprzęt określony w „Zasadach...” dla zakresu podstawowego oraz sprzęt dodatkowy zamieszczony w poniższej tabeli (na każdą ćwiczącą z tego zakresu grupę):

Lp.	Nazwa sprzętu	Liczba
1.	Samochód gaśniczy	1
2.	Samochód ratownictwa technicznego z następującym wyposażeniem:	1
	– mechaniczne podpory do stabilizacji	2
	– osłony poduszek powietrznych w pojazdach	1 komplet
	– piły szablaste (akumulatorowe)	1
	– osłony na odcięte części karoserii	Komplet
	– osłony przezroczyste dla uszkodzonych	1
	– hydrauliczne zestawy ratownicze	Zestaw
	– pasy transportowe	2
	– platforma ratownicza	1
3.	Nakładki do rozpieraczy kolumnowych do unoszenia pojazdu za koło	1

4.	Manekin min. 70kg	1
5.	„Wraki” samochodów osobowych	1/na 1 grupę/na 1 ćwiczenie
6.	Kabiny samochodów ciężarowych	1/na 1 grupę/na 1 ćwiczenie
7.	„Wrak” autobusu	1

- c. Prowadzący zajęcia, w trakcie realizacji tematów przewidzianych w planie nauczania, powinni zwracać szczególną uwagę na:
- poprawną terminologię,
 - wykorzystywanie do ćwiczeń tylko sprzętu sprawnego pod względem technicznym,
 - poprawne wykonywanie czynności,
 - kształtowanie pożądanych umiejętności oraz koniecznych nawyków.
- d. W trakcie szkolenia należy zapewnić warunki do realizacji celu głównego oraz celów szczegółowych m.in. poprzez:
- przestrzeganie zasad nauczania,
 - łączenie metod asymilacji wiedzy z metodami samodzielnego dochodzenia do wiedzy.
- e. W trakcie realizacji szkolenia powinna być dokonywana ocena osiągnięć słuchaczy.
- f. Zajęcia teoretyczne powinny być realizowane w pomieszczeniach zapewniających odpowiednie warunki higieny szkolnej oraz wyposażonych zarówno w proste, jak i techniczne środki dydaktyczne.
- g. Zajęcia praktyczne powinny odbywać się w miejscach, które umożliwiają ich sprawną i bezpieczną realizację.
- h. Zajęcia praktyczne należy poprzedzić odprawą organizacyjną, którą prowadzi prowadzący zajęcia. Celem odprawy jest zapoznanie słuchaczy z tematyką i celem ćwiczeń oraz omówienie ich przebiegu.
- i. W toku ćwiczeń prowadzący kontroluje poprawność wykonania powierzonych zadań, a w razie zauważenia nieprawidłowości, na bieżąco koryguje błędy w ramach instruktażu indywidualnego, bądź grupowego. W instruktażu końcowym prowadzący powinien podsumować zajęcia, przeanalizować najczęściej popełniane błędy, wskazać ich źródło oraz sposób prawidłowego wykonania czynności.

3. Plan nauczania

Lp.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Podstawowe działania ratownicze	2	-	2
2.	Bezpieczeństwo działań	2	-	2
3.	Budowa pojazdów	2	2	4
4.	Sprzęt wykorzystywany w działaniach w transporcie drogowym i szynowym	1	5	6
5.	Działania ratownicze	3	17	20
Razem		10	24	34

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem

III. TREŚCI KSZTAŁCENIA

1. Podstawowe działania ratownicze – 2T

Materiał nauczania:

Zadania z zakresu ratownictwa technicznego realizowane przez jednostki wchodzące w skład ksrg w zakresie podstawowym. Działania ratownicze, pomocnicze czynności ratownicze podczas zdarzeń komunikacyjnych. Zadania ratowników. Etapy działań ratowniczych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wymienić dokumenty normujące organizację ratownictwa technicznego w ksrg;
- wymienić i omówić zadania z zakresu ratownictwa technicznego realizowane przez ksrg w zakresie podstawowym;
- omówić pojęcia akcja ratownicza, działania ratownicze, pomocnicze czynności ratownicze;
- rozróżnić pojęcia akcja ratownicza i działania ratownicze;
- wymienić zadania ratowników w przypadku zdarzeń w transporcie drogowym i szynowym;
- omówić zasady współdziałania z innymi służbami;
- wymienić i omówić etapy działań ratowniczych.

2. Bezpieczeństwo działań – 2T

Materiał nauczania:

Zagrożenia występujące podczas działań ratowniczych. Oznakowanie i zabezpieczenie terenu akcji.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić zasady bezpieczeństwa i higieny pracy podczas prowadzenia akcji ratownictwa technicznego;
- wymienić zagrożenia występujące podczas działań ratowniczych wynikające między innymi z: miejsca zdarzenia, ułożenia pojazdów, układów zasilania, liczby i stanu osób poszkodowanych, systemów bezpieczeństwa biernego pojazdu, instalacji zasilającej pojazd;
- omówić zasady ustawiania pojazdów pożarniczych po dojeździe do miejsca zdarzenia;
- omówić sposoby oznakowania i zabezpieczenia terenu akcji;
- oznakować i zabezpieczyć teren akcji.

Uwaga do realizacji tematu:

Mówiąc o zagrożeniach należy odnosić się zarówno do transportu drogowego, jak i szynowego.

Zajęcia praktyczne z zakresu oznakowywania i zabezpieczania terenu akcji należy zrealizować w trakcie zajęć praktycznych z tematu 5.

3. Budowa pojazdów – 2T; 2P

Materiał nauczania:

Elementy konstrukcyjne pojazdów osobowych, ciężarowych i autobusów. Budowa pojazdów szynowych. Instalacje zasilające w pojazdach. Systemy bezpieczeństwa biernego pojazdów (np. poduszki powietrzne, kurtyny, napinacze pasów, łamana kolumna kierownicza). Oznakowanie pojazdu wskazujące źródło napędu. Karty ratownicze.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wymienić i rozróżnić elementy konstrukcyjne w pojazdach samochodowych (osobowych, ciężarowych i autobusach);
- omówić budowę pojazdów szynowych;
- wymienić i omówić rodzaje instalacji zasilających pojazdy samochodowe (paliwa ciekłe, LPG, CNG, LNG, elektryczne i hybrydowe);
- wymienić i omówić rodzaje instalacji zasilających pojazdy szynowe;
- wskazać elementy stwarzające zagrożenie dla ratowników (z systemów bezpieczeństwa biernego, instalacji wysokiego napięcia, paliw płynnych i gazowych, itd.);
- omówić stosowane w pojazdach oznaczenia źródła napędu;
- odróżnić rodzaj napędu samochodu;
- wskazać sposoby dezaktywacji zasilania wysokiego napięcia w pojazdach hybrydowych i elektrycznych;
- odłączyć systemy zasilania w pojazdach na paliwa płynne, gazowe, hybrydowe oraz elektryczne;
- wymienić i omówić systemy bezpieczeństwa biernego pojazdów (np. poduszki powietrzne, kurtyny, napinacze pasów, łamana kolumna kierownicza);
- wskazać elementy systemu biernego w pojeździe, które należy pominąć podczas pracy sprzętem hydraulicznym;
- zabezpieczyć poduszkę powietrzną;
- wskazać miejsce cięcia, rozpierania i odginania elementów konstrukcyjnych pojazdu osobowego, ciężarowego, autobusu i pojazdu szynowego;
- wymienić i odczytać informacje zawarte w karcie ratowniczej pojazdu.

Uwaga do realizacji tematu:

W trakcie zajęć należy zapoznać słuchaczy z systemem „Crash recovery system” i informacjami w nim zawartymi.

Zajęcia praktyczne z tego tematu należy połączyć z realizacją zajęć praktycznych z tematu 5.

4. Sprzęt wykorzystywany w działaniach w transporcie drogowym i szynowym – 1T; 5P

Materiał nauczania:

Sprzęt do znakowania i zabezpieczenia terenu akcji. Sprzęt stosowany do stabilizacji pojazdów (zestawy klinów, drewno, podpory mechaniczne, drabiny, pasy, wyciągarki). Sprzęt stosowany do cięcia, rozpierania i odginania elementów konstrukcyjnych w pojazdach (nożyce, cylindry rozpierające, rozpieracz ramieniowy, rozpieracz kolumnowy). Sprzęt stosowany do unoszenia (poduszki nisko- i wysokociśnieniowe). Agregaty zasilające. Zasady bezpieczeństwa podczas pracy poszczególnymi rodzajami sprzętu. Konserwacja sprzętu.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- wymienić rodzaje sprzętu stosowanego w działaniach w transporcie drogowym i szynowym;
- omówić zasady wykorzystania i przygotowania do pracy sprzętu do znakowania i zabezpieczenia terenu akcji;
- omówić zasady wykorzystania i przygotowania do pracy sprzętu do stabilizacji pojazdów w różnych ich położeniach;
- omówić zasady wykorzystania i przygotowania do pracy hydraulicznych zestawów ratowniczych;
- omówić zasady wykorzystania podręcznego sprzętu burzącego;
- omówić zasady wykorzystania i przygotowania do pracy elektrycznego sprzętu ratowniczego;
- omówić zasady bezpieczeństwa podczas pracy poszczególnymi rodzajami sprzętu;
- wyjaśnić zasady doboru sprzętu do działań;
- dobrać sprzęt w zależności od rodzaju pojazdu i podejmowanych działań;
- przygotować, uruchomić i obsłużyć sprzęt do znakowania i zabezpieczenia terenu akcji, cięcia, rozpierania, odginania i podnoszenia;
- wykonać cięcie, rozpieranie oraz odginanie elementów konstrukcyjnych pojazdu w celu wykonania dostępu do osób uwięzionych i ich uwolnienia;
- podnieść pojazd w celu uwolnienia osób znajdujących się pod pojazdem;
- omówić zasady bezpieczeństwa podczas pracy poszczególnymi rodzajami sprzętu;
- dokonać czyszczenia i konserwacji sprzętu.

Uwaga do realizacji tematu:

Realizację zajęć praktycznych z tego tematu należy połączyć z realizacją zajęć z tematu 5. W trakcie realizacji zajęć z tego zakresu wykładowcy i instruktorzy powinni zapoznawać słuchaczy z pojawiającymi się nowymi rodzajami sprzętu, który może być wykorzystany do działań z zakresu ratownictwa technicznego.

5. Działania ratownicze – 3T; 17P

Materiał nauczania:

Elementy organizacji terenu akcji (pole składowania sprzętu, odciętych elementów, udzielania pomocy medycznej). Stabilizacja pojazdów w różnych położeniach (na kołach, na boku, na dachu, na skarpie). Zasady wykonywania dostępu do osób uwięzionych w pojazdach osobowych, ciężarowych, autobusach i pojazdach szynowych. Określanie miejsc cięcia, rozpierania, odginania w pojazdach osobowych, ciężarowych, autobusach i pojazdach szynowych. Ewakuacja poszkodowanych.

Cele szczegółowe:

W wyniku realizacji tematu słuchacz powinien:

- omówić techniki działań ratowniczych podczas wypadków z udziałem samochodów osobowych, ciężarowych i autobusów oraz pojazdów szynowych;
- omówić taktykę prowadzenia działań ratowniczych na nasypach, wiaduktach i w tunelach;
- omówić zasady organizacji terenu akcji (pole składowania sprzętu, odciętych elementów, udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy);
- podzielić teren akcji na strefy składowania sprzętu, odciętych elementów, udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy;
- omówić zasady stabilizacji pojazdów w różnych ułożeniach (na kołach, na boku, na dachu, na skarpie);
- wykonać stabilizację pojazdu w różnych ułożeniach (na kołach, na boku, na dachu, na skarpie);
- omówić metody i techniki uwalniania osób uwięzionych w pojazdach osobowych, ciężarowych, autobusach i pojazdach szynowych;
- dobrać technikę uwalniania i ewakuacji uwzględniając stan poszkodowanego oraz występujące zagrożenia i ułożenie pojazdu;
- wykonać wskazaną technikę uwalniania z pojazdu;
- przeprowadzić ewakuację osób poszkodowanych.

Uwaga do realizacji tematu:

W trakcie realizacji ćwiczeń należy zwracać uwagę na sposób postępowania ratowników niepowodujący wtórnych obrażeń u poszkodowanego. Ponadto należy zwrócić uwagę na właściwy sposób udzielania kwalifikowanej pierwszej pomocy poszkodowanym.

W scenariuszach zajęć praktycznych należy uwzględnić element kierowania ruchem drogowym, w tym zatrzymanie ruchu na drodze, kierowanie ruchem wahadłowym, podawanie drogą radiową poleceń podczas kierowania ruchem drogowym.

IV. LITERATURA

1. *Zasady organizacji ratownictwa technicznego w krajowym systemie ratowniczo-gaśniczym*, KG PSP.
2. *Cimolino U., Heck J., Linde Ch., Springer H, Südmersen J. „Ratownictwo techniczne podczas wypadków z udziałem samochodów ciężarowych”, Edura, Warszawa 2006.*
3. *Dunbar J. „Techniki ratownictwa drogowego”, Holmatro 2014.*
4. *„Szkolenie z zakresu ratownictwa technicznego – podręcznik dla OSP”, CNBOP 2008.*
5. *Guzewski P., Pawłowski R. „Auto na gaz – taktyka działań ratowniczych”, Opolska Oficyna Wydawnicza, Opole 1994.*
6. *Rokosch U. „Poduszki gazowe i napinacze pasów”, WKiŁ, Warszawa 2003.*
7. *Rychter T. „Budowa pojazdów samochodowych”, WSiP, Warszawa 1996.*
8. *Zieliński A. „Konstrukcja nadwozi samochodów osobowych i pochodnych”, WKiŁ, Warszawa 1998.*
9. *Schroeder M. „Wypadki w komunikacji drogowej”, FETiR, 2001.*
10. *Materiały informacyjne producentów samochodów elektrycznych i hybrydowych.*
11. *Materiały dostępne na stronie www.ctif.org/extrication-new-technology/news*
12. *Materiały dostępne na stronie www.kartyratownicze.pl*
13. *Materiały dostępne na stronie www.program.ratowniczy.pl*

.....
(pieczęć jednostki delegującej)

KARTA SKIEROWANIA

Jednostka delegująca

Nazwa

Adres

Tel./Fax

Kieruję Pana/ Panią.....

(stopień, imię i nazwisko, imię ojca)

Urodzonego/ -ą.....

(data i miejsce urodzenia – miejscowość i województwo)

na szkolenie z ratownictwa technicznego realizowanego przez ksrg w zakresie podstawowym

realizowane w dniach W

Oświadczam, że kierowany/-a posiada:

- a) kwalifikacje ratownika, aktualne na czas trwania szkolenia, zgodnie z wymaganiami określonymi w ustawie o Państwowym Ratownictwie Medycznym,
- b) kartę szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy lub zaświadczenie o ukończeniu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy, aktualne na czas trwania szkolenia.

oraz

w przypadku strażaka PSP – kierowany/-a:

- c) nie posiada przeciwwskazań do pełnienia służby na stanowiskach bezpośrednio związanych z działaniami ratowniczymi,
- d) posiada orzeczenie komisji lekarskiej lub zaświadczenie lekarskie potwierdzające okresowe badanie lekarskie, aktualne na czas trwania szkolenia,
- e) ukończył co najmniej szkolenie podstawowe w zawodzie strażak lub równorzędne.

w przypadku strażaka ratownika OSP – kierowany/-a posiada:

- c) zaświadczenie lekarskie potwierdzające możliwość udziału w działaniach ratowniczych,
- d) zaświadczenie potwierdzające ukończenie co najmniej szkolenia podstawowego dla strażaków ratowników OSP lub równorzędnego,
- e) ważne ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków.

.....
(miejscowość, data)

.....
(podpis kierującego)

.....
(pieczęć podłużna)

ZAŚWIADCZENIE

.....
(imię i nazwisko)

urodzony dnia r.

w woj.

ukończył

**szkolenie z ratownictwa technicznego realizowanego przez ksrg
w zakresie podstawowym**

przeprowadzone w

w okresie od r. do r.

według programu z dnia

zatwierdzonego przez

....., dniar.
(miejscowość)

Nr

ORGANIZATOR

.....
(pieczęć, podpis)

Lp.	Temat	Liczba godzin		
		T	P	R
1.	Podstawowe działania ratownicze	2	-	2
2.	Bezpieczeństwo działań	2	-	2
3.	Budowa pojazdów	2	2	4
4.	Sprzęt wykorzystywany w działaniach w transporcie drogowym i szynowym	1	5	6
5.	Działania ratownicze	3	17	20
Razem		10	24	34

T – zajęcia teoretyczne, P – zajęcia praktyczne, R – razem